

Poimintoja ympäristöministeriön ajankohtaisista asioista

Ilmanlaadun mittaajatapaaminen, 15.5.2024, Imatra

Antti Wemberg

Ympäristöministeriö

Esityksen aiheet

- YSL muutokset lausuntokierroksella
- Valtion aluehallinnon uudistus
- Teollisuuspäästödirektiivin päivitys
- Uusi teollisuuspäästöportaaliasetus
- Ilmanlaatudirektiivi ja kansallinen lainsäädännön valmistelu

Luonnokset hallituksen esityksiksi eduskunnalle ympäristönsuojelulain 527/2024 muuttamisesta

HE laiksi ympäristönsuojelulain 17 luvun muuttamisesta

- Toimeenpannaan 11.3.2024 voimaan tulleet EU:n asetukset otsonikerrosta heikentävistä aineista ja fluoratuista kasvihuonekaasuista.
- Tavoitteet ja tuotokset: Fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasut) käsittelevän henkilöstön ja yritysten päteväntimenettelyjen muuttaminen uutta F-kaasuasetusta vastaavaan muotoon (soveltamisalan laajentaminen uusiin laiteryhmiin ja uusiin kylmäaineisiin). Uusien liikkuvia kylmä- ja ilmastointilaitteita koskevien vuototarkastusvelvollisuuksien valvonnan järjestäminen.
- Lausuntoaika 18.4.2024 – 31.5.2024 (YM / Eeva Nurmi)

Ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 § muutos lausunnolle (1/2)

- Biokaasulaitokset: lupa vai ilmoittelumenettely?
 - Voimassa oleva lainsäädäntö on tulkinnanvaraista varsinkin liittyen siihen, voidaanko ja millä edellytyksin biokaasulaitos hyväksyä YSL 10 a luvun mukaisessa ilmoitusmenettelyssä osana eläinsuojan toimintaa. Ympäristöministeriö on käynnistänyt lainvalmistelun, jossa säädettäisiin erikseen ilmoitusvelvollisten eläinsuojien yhteyteen perustettavien biokaasulaitosten hyväksymisestä ilmoitusmenettelyssä. Ympäristöluvallisten eläinsuojien yhteyteen perustettavat sekä eläinsuojista erilliset lantaa ja muita jätteitä ammattimaisesti käsittelevät biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina
- Halutaan kieltää lumen kaataminen mereen sekä selventää kieltoa upottaa ja hylätä jätettä tai muuta ainetta mereen.
 - Esim. tulkinta myös kaivosten sivukiven levittämistä mereen hiilidioksidin sitomistarkoituksessa

Ympäristönsuojelulain ja jätelain 118 § muutos lausunnolle (2/2)

- IE-direktiivin ennakointia: poistetaan veden elektrolyysillä tuotetun vedyn tuotannon luvanvaraisuus vetyä korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa tuottavilta laitoksilta.
- Lisäksi muutettaisiin ympäristönsuojelulain säännöksiä siitä, millä kriteereillä jätteen kaasutukseen ja pyrolyysiin ei sovelleta jätteenpolttolainsäädäntöä
- Lausuntoaika 6.6.2024 asti
- Valmistelijana YM / Noora Herranen

Valtion aluehallinnon uudistus

Uusi valtakunnallinen virasto

- Lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät kootaan uuteen monialaiseen virastoon.
- Valvira, aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät siis yhdistyvät.
- Virastolla on valtakunnallinen toimivalta. Alueellinen läsnäolo ja toimintakyky turvataan hyvinvointialueiden yhteistoiminta-alueisiin perustuen. Virastolla voi kuitenkin olla tätä laajempi toimipisteverkosto.
- Uudistuksessa varmistetaan kielelliset oikeudet. Erityistä huomiota kiinnitetään varautumisvastuisiin ja yhteistoimintaan alueellisten viranomaisten kanssa.

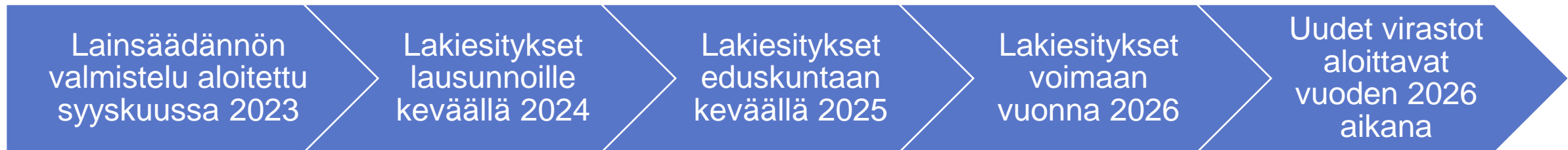
Aluehallintovirastojen nykyiset toimipaikat

Lähde: avi.fi

Lainsäädäntöhankkeen eteneminen

Toimeenpanohankkeet käynnistyvät vuonna 2024 ja
jatkuvat vuoteen 2026

Esitys lähetetään lausuntokierrokselle ennen kesälomakautta 2024

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätkaudella 2025.

Viranomaisrakenne ja lupamenettelyt

Aluehallintovirasto

- Ympäristölupa
- Vesilupa
- Maa-aineslupa (osin)

ELY-keskus

- Luonnonsuojelupäätös
- YVA-menettely
- Natura-arvio, vesienhoidon poikkeamat
- Lupien valvonta

VALO-virasto

- Ympäristölupa
- Vesilupa
- Maa-aineslupa (osin)
- Luonnonsuojelupäätös
- YVA-menettely
- Natura-arvio
- Vesienhoidon hankekohtainen poikkeus YSL, VL lupa-asian yhteydessä

Kunta

- Ympäristölupa
- Maa-aineslupa
- Rakentaminen
- Kaavoitus

Tukes

- Kaivoslain mukaiset luvat
- Kemikaalilupa

Teollisuuspäästödirektiivin (IED) päivitys

Teollisuuspäästödirektiivi (Industrial Emissions Directive, IED)

- Tärkein teollisuuden päästöjä säätelevä EU:n säädös
- Suurten teollisuuslaitosten ympäristöluvitukset ja -valvonta perustuvat teollisuuspäästödirektiivin velvoitteisiin, mm: lupamääräysten perustuminen parhaan käyttökelpoisen tekniikan BAT-päätelmiin (BAT = Best Available Technologies), päästöraja-arvot, päästömittaukset
- Direktiivin päivitys valmistumassa. Päivityksen sisällöstä saavutettiin sopu 28.11.2023 neuvoston, komission ja parlamentin kolmikantaneuvotteluissa. Parlamentti hyväksyi direktiivin 12.3.2024 ja Neuvosto hyväksyi sen 12.4.2024.
- Direktiivipäivitys julkaistaan EU:n virallisessa lehdessä noin 6 kk kuluessa neuvottelujen päättymisestä (toukokuu 2024?)
- Julkaisusta käynnistyy direktiivin täytäntöönpanon (direktiivin vaatimusten siirtäminen jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön) aikataulu 22 kk

Päästöjen vähentäminen

- Päästöraja-arvoiksi asetettava ympäristöluvissa mahdollisimman alhaiset päästötasot BAT-päätelmissä esitettyjen BAT-päästötasojen vaihteluväliltä. Toiminnanharjoittaja selvittää mahdollisuuden saavuttaa vaihteluvälin alaraja ja alhaisin mahdollinen taso
- Hajupäästöjen ja terveydensuojelun roolia korostetaan lupamääräyksiä asetettaessa
- BAT-päästötasoja kevyempien päästöraja-arvojen asettaminen (ns. BAT-poikkeamat) on edelleen mahdollista, mutta poikkeamien uudelleenarviointi neljän vuoden välein. Lisäksi toiminnanharjoittajalle velvoite seurata BAT-poikkeamapäästön ympäristövaikutuksia

Teollisuuspäästödirektiivin (IED) ja ilmanlaatudirektiivin (AAQD) riippuvuus

- IED artikla 14: ympäristöluvassa otettava huomioon paikalliset olosuhteet ja ympäristölle asetettujen raja-arvojen täytyminen.
- IED artikla 18: Jos paikalliset ympäristöolosuhteet edellyttävät, tulee tarvittaessa IED BATR päätelmiä tiukemmat vaatimukset asettaa kriittiselle päästökomponentille
 - Näiden tiukempien ehtojen vaikutusta on arvioitava
 - Tiukempien ehtojen vaikutukset on todennettava: **pitoisuuksien seuranta vastaanottavassa ympäristössä**

Teollisuuspäästödirektiivin (IED) ja ilmanlaatudirektiivin (AAQD) riippuvuus

- IED artikla 15(5): Poikkeukset päästöjen raja-arvoista
 - Poikkeuksen vastaanottavan ympäristön vaikutukset on arvioitava.
 - Ei voida myöntää, jos ympäristölaatunormien noudattaminen on vaarassa
- IED artikla 21(5)(c): luvan uudelleenarviointi
 - Jos **ilmanlaadunraja-arvot** muuttuvat
 - Jos (ilmanlaadun) suunnitelmat tai toimintaohjelmat sitä edellyttävät

Päästömittauksiin liittyviä muutoksia

Uusi artikla 15 a: Vaatimusten noudattamisen arviointi

16) lisätään artikla seuraavasti:

”15 a artikla

Vaatimusten noudattamisen arviointi

1. Arvioitaessa päästöjen raja-arvojen noudattamista normaalien toimintaolosuhteiden vallitessa 14 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisesti mittauksiin tehtävät korjaukset päästöjen vahvistettujen keskiarvojen määrittämiseksi eivät saa ylittää sovelletun mittausmenetelmän mittausepävarmuutta.
2. Komissio hyväksyy viimeistään ... päivänä ... kuuta ... [seuraavan kuukauden ensimmäinen päivä sen jälkeen, kun 24 kuukautta on kulunut tämän direktiivin voimaantulopäivästä] täytäntöönpanosäädöksen, jolla vahvistetaan menetelmä luvassa asetettujen päästöjen raja-arvojen noudattamisen arvioimiseksi normaalien toimintaolosuhteiden vallitessa ilmaan ja veteen joutuvien päästöjen osalta. Kyseinen täytäntöönpanosäädös hyväksytään 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettussa menetelmässä on käsiteltävä vähintään päästöjen vahvistettujen keskiarvojen määrittämistä ja vahvistettava, miten mittausepävarmuus ja päästöjen raja-arvojen ylittymisen tiheys on otettava huomioon vaatimusten noudattamisen arvioinnissa.

Huom: Teollisuuspäästödirektiivin muutoksia ei ole vielä virallisesti julkaistu, eivätkä ne ole vielä voimassa. Direktiivimuutokset tulevat kansallisesti voimaan vasta, kun ne on siirretty kansalliseen lainsäädäntöön. Siihen asti noudatetaan nykyisin voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä.

Päästömittauksiin liittyviä muutoksia

Artikla 48: Jätteenpolton päästöjen tarkkailu

36) korvataan 48 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että päästöjen tarkkailu toteutetaan liitteessä VI olevan 6 ja 7 osan mukaisesti.

Jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitoksista peräisin olevia päästöjä ilmaan on tarkkailtava myös muulloin kuin normaalien toimintaolosuhteiden vallitessa. Päästöt käynnistyksen ja pysäytyksen aikana silloin, kun jätettä ei polteta, mukaan lukien PCDD/F-yhdisteiden ja dioksiinin kaltaisten PCB-yhdisteiden päästöt, on arvioitava suunniteltujen käynnistys- tai pysäytystoimien aikana säännöllisin väliajoin, esimerkiksi joka kolmas vuosi, suoritettavien mittausten perusteella.

PCDD/F-yhdisteiden ja dioksiinin kaltaisten PCB-yhdisteiden päästöt on mahdollisuuksien mukaan estettävä tai minimoitava.”;

Huom: Teollisuuspäästödirektiivin muutoksia ei ole vielä virallisesti julkaistu, eivätkä ne ole vielä voimassa. Direktiivimuutokset tulevat kansallisesti voimaan vasta, kun ne on siirretty kansalliseen lainsäädäntöön. Siihen asti noudatetaan nykyisin voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä.

Teollisuuspäästöportaali-asetus (IEPR)

Uusi teollisuuspäästöportaaliasetus

- Samaan aikaan teollisuuspäästödirektiivin päivityksen kanssa neuvoteltiin uudesta teollisuuspäästöportaaliasetuksesta (Industrial Emissions Portal Regulation, IEPR) joka tulee korvaamaan nykyisen E-PRTR-asetuksen (asetus epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta)
- Asetuksella pannaan toimeen kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia edistävän Århusin yleissopimuksen alainen päästötietorekisterejä koskeva pöytäkirja (PRTR-pöytäkirja)
- Päästötietoportaalin perustamisella on tavoitteena **parantaa mahdollisuuksia saada käyttöön tietoa ympäristöön vaikuttavista tekijöistä** ja luoda mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöön vaikuttavaan päätöksentekoon

Jäsenvaltion velvollisuudet ja asetuksen voimaantulo

- Toimitettava kalenterivuotta koskevat tiedot 11 kk kuluessa komissiolle
- Edistettävä yleisön tiedon saantia
- Julkaistava toiminnanharjoittajien toimittamat **tiedot Internetissä järjestelmällisesti, ilmaiseksi ja rajoittamatta** pääsyä rekisteröityneille käyttäjille
- Säädettyä ajasta, johon mennessä toiminnanharjoittajan tulee toimittaa tiedot viranomaiselle
- Säädettyä asetuksen vastaisen toiminnan seuraamuksista ja toimivaltaisista viranomaisista
- Asetus voimaan 1.1.2028, koskee siis ensimmäisen kerran v. 2027 tietojen raportointia

Ilmanlaatudirektiivin uudistus

*Komission lainsäädäntöehdotus 26.10.2022,
jolla ilmanlaatudirektiivi (2008/50/EY) ja
metallidirektiivi (2004/107/EY) yhdistetään*

Direktiivin eteneminen 2024

- 20.2.2024 saavutettu trilogiasopu vahvistettiin 8.3.2024
- Euroopan Parlamentin äänestys 24.4.2024 (1st reading)
 - 381 ääntä puolesta, 225 vastaan ja 17 poissa
- Kielitarkastukset: englantia & suomi (touko-heinäkuu?)
- Euroopan Parlamentin 2. äänestys (syyskuu?)
- EU neuvosto hyväksyy (loka-marraskuu??)
- Valmis direktiivi julkaistaan EU:n virallisessa lehdessä ja se tulee voimaan 20 päivää tämän jälkeen. Tästä ajankohdasta alkaa sitten kahden vuoden määräaika kansalliselle täytäntöönpanolle.

Uuden ilmanlaatudirektiivin keskeinen sisältö: tavoitteet ja kolme keinoa

Keskeisenä tavoitteena parantaa ilmanlaatua EU:n alueella merkittävästi jo v. 2030 mennessä → saavutettaisiin merkittäviä terveys- ja ympäristöhyötyjen

Tiukennetaan
ilmanlaatuvaatimuksia
ja – tavoitteita
lähemmäs WHO:n
suosituksia:
pienhiukkaset !

Tiukennetaan
ilmanlaadun
seurantavaatimuksia

Tiukempia ja täysin
uusia vaatimuksia
ilmanlaatuvaatimusten
ja – tavoitteiden
toimeenpanon
varmistamiseksi

Ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden tiukennukset

- Laatuvaatimukseen kuuluvia raja-arvoja tiukennetaan kauttaaltaan, jotta oltaisiin lähempänä WHO:n vuonna 2021 antamia suosituksia; ei kuitenkaan mennä WHO:n tasolle. Raja-arvot asetetaan vuodelle 2030 ja siitä eteenpäin.
- Pienhiukkaspitoisuuksien vähentäminen keskiössä; raja-arvoihin tuntuvia tiukennuksia
- Jatkossa päivitetään säännöllisesti laatuvaatimuksia ja – tavoitteita suhteessa WHO:n suosituksiin ja viimeisimpään tieteelliseen tietoon (muutokset lainsäädäntöehdotuksen kautta). **Ensimmäinen päivitys tehdään 31.12.2030 ja vähintään viiden vuoden välein.**
- Uutena varoituskyynykset sekä pienhiukkasille että hengitettäville hiukkasille
- Eräät metallidirektiivin tavoitearvot muutetaan raja-arvoiksi **vuodesta 2030 lähtien**

Ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden tiukennukset

- Nykyisestä poiketen altistumisen vähennysvelvoite ja -tavoite määritettävä pienhiukkasten lisäksi myös typpidioksidille
- Uutena mustan hiilen, ultrapienten hiukkasten ja ammoniakkin pitoisuuksien seurantaa, vaikka näille yhdisteille ei vielä tässä vaiheessa esitetä raja-arvoja tai tavoitearvoja
- Siirtymäaika mahdollisia:
 - PM2.5 ja PM10
 - NO2
 - BaP ja bentseeni
- Siirtymäaika 10 vuotta tai 5 + 2 vuotta. Vuoteen 2040 asti mm. ilmastollisista, kaukokulkeumasta sekä maantieteellisten syiden johdosta tai, kun kotitalouksien lämmitystavan muutokset merkittävässä määrin vaativat siirtymäjaksen. Siirtymäaika vuoteen 2035 (2037) mahdollista, jos mallinnukset osoittavat, että vuonna 2030 raja-arvot ylittyvät tehokkaista toimenpiteistä huolimatta.

Uudet raja-arvot vuodelle 2030

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Uusi raja-arvo µg/m ³ (sallitut ylitykset)	Vanha raja-arvo µg/m ³	WHO 2021
PM2,5	vuosi vrk	10 25 (18 ylityspäivää/v)	25 -	5 15 (3-4 yp)
PM10	vuosi vrk	20 45 (18 ylityspäivää/v)	40 50 (35 ylityspäivää/v)	15 45 (3-4 yp)
NO2	vuosi vrk tunti	20 50 (18 ylityspäivää/v) 200 (3 ylitys/v)	40 - 200 (18 ylityspäivää/v)	10 25 (3-4 yp)
SO2	vuosi vrk tunti	20 50 (18 ylityspäivää/v) 350 (3 ylitys/v)	- 125 (3 ylityspäivää/v) 350 (24 ylitystä/v)	- 40 (3-4 yp) -
Bentseeni	vuosi	3,4	5	
CO	korkein 8-h liukuva vrk-arvo vrk	10 mg/m³ 4 (18 ylityspäivää/v)	10 mg/m ³ -	- 4 (3-4 yp)

Uudet raja-arvot vuodelle 2030

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Uusi raja-arvo µg/m ³	Vanha <u>tavoitearvo</u> µg/m ³	WHO 2021
Ni	vuosi	20 ng/m ³	20 ng/m ³	
As	vuosi	6,0 ng/m ³	6 ng/m ³	
Cd	vuosi	5,0 ng/m ³	5 ng/m ³	5 ng/m ³
Pb	vuosi	0,5 ng/m ³	0,5 ng/m ³ (raja-arvo)	0,5 ng/m ³
Bentso(a)pyreeni	vuosi	1,0 ng/m ³	1 ng/m ³	

Kansalliset ohjearvot vuodelta 1996

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Ohjearvo µg/m ³		WHO 2021 (2006) µg/m ³
SO ₂	10 min			500 (500)
	Tunti	250	Kuukauden tuntiarvojen 99. prosenttipiste	
	Vuorokausi	80	Kuukauden toiseksi suurin vrk-arvo	40 (20)
NO ₂	Tunti	150	Kuukauden tuntiarvojen 99. prosenttipiste	200 (200)
	Vuorokausi	70	Kuukauden toiseksi suurin vrk-arvo	25
	Vuosi			10 (40)
CO	Tunti	20 000	Tuntikeskiarvo	30 000
	8 tuntia	8 000	Liukuva keskiarvo	
	Vuorokausi			4 000

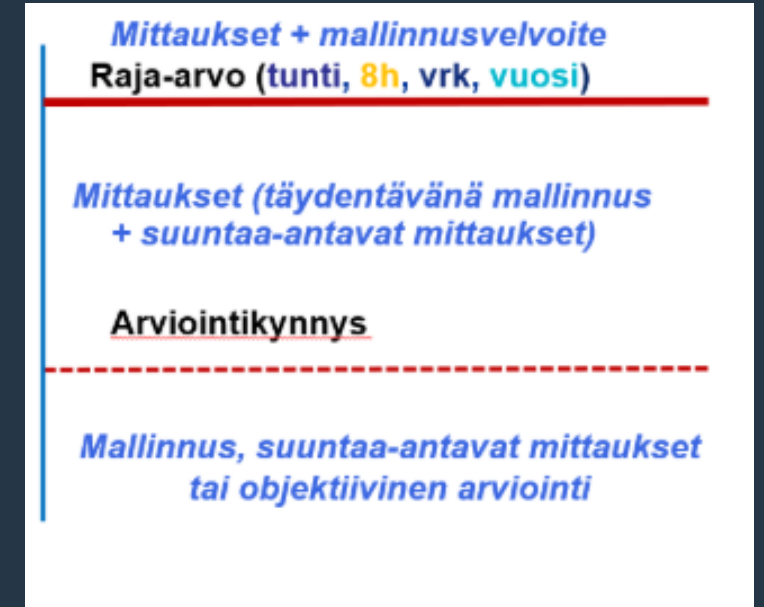
Kansalliset ohjearvot vuodelta 1996

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Ohjearvo µg/m ³		WHO 2021 (2006) µg/m ³
Kokonaisleijuma TSP	Vuorokausi	120	Vuoden vuorokausiarvojen 98. prosenttipiste	
	Vuosi	50	Vuosikeskiarvo	
TRS	Vuorokausi	10	Kuukauden toiseksi suurin vrk-arvo rikkinä	
PM10	Vuorokausi	70	Kuukauden toiseksi suurin vrk-arvo	45 (50)
	Vuosi			15 (20)
PM2.5	Vuorokausi			15 (25)
	Vuosi			5 (10)

Yksi arviointikynnys nyk. kahden sijaan

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	$\mu\text{g}/\text{m}^3$
PM2,5	vuosi	5
PM10	vuosi	15
NO2	vuosi	10
SO2	24 h	40
Bentseeni	vuosi	1,7
CO	24 h	4 mg/m ³
O3	Suurin 8 h ka.	100
Bentso(a)pyreeni	Vuosi	0,30 ng/m ³

Varoitus- ja tiedotuskynnys

Saaste ug/m	Keskiarvon laskenta-aika	Varoituskynnys $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (nykyinen)	Tiedotuskynnys $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (nykyinen)
PM2,5	vrk	50	50
PM10	vrk	90	90
NO2	tunti	200* (400*)	150
SO2	tunti	350* (500*)	275
O3	tunti	240* (240)	180 (180)
		* 3 peräkkäistä tuntia	

Ilmanlaatuvaatimusten ja – tavoitteiden tiukennukset Suomen näkökulmasta

- Käytössä IL:n alustavia arvioita, jotka perustuvat vuoden 2021 ilmanlaatatietoihin [Mittaajapäivät 2023, Ilmansuojelulehti 1/2023]

→ ylityksiä olisi tulossa ainakin:

- otsonin pitkän ajan tavoitteet
- PM 10 (vuosi ja varoitus)
- NO 2 (vuosi, vrk ja varoitus)

Ilmanlaadun seuranta-vaatimusten tiukennukset

- Seuranta-vaatimusten tavoitteena on saada luotettavaa ja yhteismitallista dataa EU:n ilmanlaadusta → yksityiskohtaisia vaatimuksia mm. kiinteisiin mittauksiin liittyvien näytteenottoaikojen sijainnista ja mittausasemien lukumäärästä jne.;
- Keskeinen muutos: jatkossa vain yksi arviointikynnys kahden sijasta, arviointikynnysiin tiukennuksia → lisää kiinteitä mittausasemia?
- Keskeinen muutos: mallinnuksen roolia (vrt. mittaukset) vahvistetaan. Seuranta-alueilla, joilla pitoisuudet ylittävät raja-arvon tai otsonin tavoitearvon, mallintaminen on mahdollista mittausten lisäksi. Mallinnuksella saadaan kattava kuva ilman epäpuhtauksien alueellisesta jakaumasta. **Mallinnus ei ole jatkossakaan pakollinen seurantamenetelmä.**
- Keskeinen muutos: velvollisuus perustaa niin sanottuja ”supersaitteja”, joilla mitataan (pitoisuustasoista eli arviointikynnyksistä riippumatta) lukuisia epäpuhtauspitoisuuksia (**CO**, **PAH**, **metallien laskeuma**, PM10, PM2,5, NO2, O3, BC, NH3 ja UFP)
 - Kyseisiä mittausasemia on perustettava kaupunkitausta-alueille vähintään yksi asema 10 miljoonaa asukasta kohti tai pienten maiden, kuten Suomi, kohdalla vähintään yksi asema.
 - Lisäksi vaaditaan yksi maaseututausta-asema 100 000 km² kohti -> Suomi 3 asemaa

Eräitä muita muutoksia

- Yleisön saataville tulisi asettaa nykyistä laajemmin ja yksityiskohtaisempia ilmalaatuun liittyviä tietoja:
 - esim. jäsenvaltioiden velvollisuus laatia tietyn sisältöinen ilmanlaatuindeksi ja asettaa sen mukaiset tiedot yleisön saataville; ilmanlaatuindeksin on katettava rikkidioksidin, typpidioksidin, hiukkasten (PM 10 ja PM 2.5) ja otsonin tuntikohtaiset tiedot (Suomessa jo käytössä ko. indeksi, mutta ei sääntelyperusteisesti)
 - **joko Euroopan ympäristöviraston indeksiä hyödyntämällä tai minimisääntelyä kattavampien kansallisten indeksien kautta.**
- Raportointivelvollisuudet komissiolle laajentuvat, raportoinnin **määräaika pysyi lopulta entisellään eli 9 kk**

Lainvalmistelun prosessi

- 1 Tiedon keräämistä ja muutostarpeiden arviointia voidaan tilata tutkimuksia tai selvityksiä.
 - Tarvittavien laki- ja asetusmuutosten vaikutusarviointi
- 2 Valmisteltavasta asiasta kuullaan sidosryhmiä.
- 3 Pyydetään kirjallisia lausuntoja sidosryhmiltä. Näin toimitaan yleensä silloinkin, kun sidosryhmiä on eri tavoin jo kuultu esi- ja perusvalmistelun aikana.

Antti Wemberg
erityisasiantuntija, ympäristöministeriö
etunimi.sukunimi@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

